

Súd: Najvyšší súd
Spisová značka: 3Cdo/14/2021
Identifikačné číslo súdneho spisu: 8111201843
Dátum vydania rozhodnutia: 07. 12. 2023
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: Mgr. Dušan Čimo
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2023:8111201843.1

Uznesenie

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcov 1/ N.. U. V., narodeného XX. Y. XXXX, trvale bytom v W., D. XX, 2/ N.. L. V., narodeného XX. Y. XXXX, trvale bytom v L., P. XX a 3/ N.. S. V., narodeného XX. Y. XXXX, trvale bytom v I., B. G. XX, všetkých zastúpených JUDr. Lukášom Kišelakom, advokátom v Prešove, Weberova 8, proti žalovanej Slovenskej republike, za ktorú koná Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky, so sídlom v Bratislave, Dobrovičova 12, o 77.502,84 € s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Prešov pod sp. zn. 12C/20/2011, o dovolaní žalobcov proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 18. februára 2021 sp. zn. 1Co/22/2020, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Prešove z 18. februára 2021 sp. zn. 1Co/22/2020 v napadnutej zmeňujúcej časti vo veci samej a v časti trov konania **z r u š u j e** a vec mu **v r a c i a** na ďalšie konanie.

odôvodnenie:

1. Žalobou z 25. januára 2011, podanou na Okresnom súde Prešov (ďalej tiež len „súd prvej inštancie“ alebo „prvoinštančný súd“, pričom pre túto aj všetky ďalšie časti textu tohto uznesenia v zátvorkách platí, že ide o poznámky Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, ďalej tiež len „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) rovnaký deň, sa žalobcovia na žalovanej domáhali zaplataenia každému z nich sumy 25 834,28 € s 9%-ným ročným úrokom z omeškania od 25. januára 2011 do zaplataenia (okrem náhrady trov konania) ako náhrady škody spôsobenej pri výkone verejnej moci nesprávnym úradným postupom Obvodného pozemkového úradu v Prešove (ďalej tiež len „pozemkový úrad“ alebo skratkou „ObPÚ“). Nesprávnym úradným postupom podľa žaloby bolo porušenie zákonnej povinnosti pozemkového úradu riadne a včas konať a rozhodovať o reštitučnom nároku žalobcov v zmysle § 49 zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (správneho poriadku) tým, že ObPÚ v správnom konaní nasledujúcom po zrušení súdom dvoch rozhodnutí jeho predchodcu (Okresného úradu v Prešove, odboru pozemkového, poľnohospodárstva a lesného hospodárstva) z 27. januára 2000 a zo 6. októbra 2001 (zrušených 10. apríla 2001, resp. 27. apríla 2005) nielenže nekonal a nerozhodol (hoci tak mal urobiť bezodkladne, v zložitejších prípadoch do tridsiatich dní a v zvlášť zložitých prípadoch do šesťdesiatich dní), ale ani nepožiadaval odvolací orgán o predĺženie lehoty a účastníkov konania neupovedomil o dôvodoch svojej nečinnosti, ale rozhodnutie vydal až 28. februára 2008 (bezmála tri roky po zrušení jemu predchádzajúceho rozhodnutia). Zákonom č. 571/2007 Z. z. bol pritom zákon č. 229/1991 Zb. o úprave vlastníckych vzťahov k pôde a inému poľnohospodárskemu majetku (ďalej tiež len „zákon o pôde“) s účinnosťou od 1. januára 2008 novelizovaný tak, že možnosť prevedenia na oprávnenú osobu náhradného pozemku (ako náhrady za pozemok, ktorý nemožno vydať) podmienil minimálnou výškou nároku 400 m² a 5 000 Sk (dnes 165,97 €) a nakoľko celková výmera pozemku, ktorého sa týkal dôvodne uplatnený reštitučný nárok (záhrady v katastrálnom území U.) predstavovala 1 701 m² a z tej na podiel každého zo žalobcov v rozsahu 3/16-ín pripadalo iba 318,9 m², dôsledkom bola možnosť každému zo žalobcov náhradu za odňatý pozemok poskytnúť len v peniazoch a to vyplatením podľa nich neakceptovateľnej sumy 1 058,55 €. Ak by ObPÚ konal a rozhodol včas (majúc takú možnosť už od júla 2005), žalobcom (každému z nich) by ostal zachovaný nárok na vydanie pozemku v primeranej kvalite a výmere v obci L. v trhovej hodnote 26 892,83 € (318,9 x 84,33 € za m²), ak sa ale toto stalo nemožným,

žalobcom vznikla škoda vo výške rozdielu medzi trhovou cenou zhora a sumou vyplatenej peňažnej náhrady, pričom je daná tiež príčinná súvislosť medzi nesprávnym úradným postupom a vznikom škody v zmysle § 3 ods. 1 písm. d/ zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov v znení neskorších zmien a doplnení (ďalej tiež len „zodpovednostný zákon“ alebo skratkou „ZoZŠ“).

2. Súd prvej inštancie rozsudkom z 15. decembra 2015 č. k. 12C/20/2011-433 žalobe v celom rozsahu vyhovel a žalovanej uložil tiež povinnosť žalobcom „nahradiť“ (správne „zaplatiť“) „trovy“ (správne „náhradu trov“) konania 9 173,98 € na bližšie neoznačený účet (správne „k rukám“) ich zástupcu, s určením na splnenie všetkých uložených povinností lehoty 3 dní. Takýto svoj rozsudok odôvodnil právne ust. § 3, § 4 ods. 1 písm. d/, § 9 ods. 1 a 2, § 15 ods. 1, § 17 ods. 1 a § 19 ods. 1 zodpovednostného zákona v znení účinnom do 1. januára 2013 (správne do „31. decembra 2012 vrátane“); § 11 ods. 1 a 2 zákona o pôde v znení účinnom do 31. decembra 2007 a odseku 2 aj v znení účinnom od 31. decembra 2007 (v tomto prípade správne „od 1. januára 2018“); § 49 správneho poriadku; § 121 ods. 3, § 517 ods. 1 a 2 a § 563 Občianskeho zákonníka (zákona č. 40/1964 Zb. v znení neskorších zmien a doplnení, ďalej tiež len „OZ“) a § 3 nariadenia vlády č. 87/1995 Z. z. (vydaného na vykonanie OZ). Podľa jeho názoru bola namiesto polemika s názorom z uznesenia, ktorým došlo k zrušeniu jeho medzitýmneho rozsudku z 20. septembra 2012, určujúceho danosť zodpovednosti žalovanej za „náhradu škody“ (tu správne len „škodu“) uplatňovanú titulom nesprávneho úradného postupu, teda s názorom o neexistencii právoplatného rozhodnutia žiadneho orgánu o nesprávnom úradnom postupe správneho orgánu ako podmienke práva na náhradu škody. V tejto súvislosti prvoinštančný súd poukázal na okolnosť doplnenia § 9 ZoZŠ jeho dnešnými odsekmi 2 a 3 až s účinnosťou od 1. januára 2013, teda až po vzniku zodpovednostného vzťahu v prejednávanej veci. To i so zreteľom k záverom jedného z rozhodnutí Najvyššieho súdu Českej republiky (ďalej tiež len „NS ČR“), riešiaceho obdobný problém kolízie medzi skoršou a novšou úpravou a absolútny zákaz pravej i nepravej retroaktivity podľa súdu prvej inštancie použitie novelizovanej úpravy vylučuje a preto na právoplatnom rozhodnutí konštatujúcom porušenie právnej povinnosti ako podmienke úspešného uplatnenia náhrady škody pre nesprávny úradný postup netrval. Nad rámec rekapitulácie postupov ObPÚ, jeho predchodcu a súdov konajúcich pri prieskume správnosti rozhodnutí, týkajúcich sa reštitučného nároku žalobcov a vydaných v správnom konaní potom konštatoval preukázané splnenie všetkých predpokladov vzniku zodpovednosti žalovanej za škodu.

3. Bolo totiž nesporné a vyplývalo aj z pripojených spisov správneho orgánu, že tomuto po 26. júli 2005 (po vrátení mu spisu súdom) do 28. februára 2008 nič nebránilo rozhodnúť vo veci, žalobcovia vydaniu rozhodnutia žiadnym spôsobom nebránili a v rámci správneho súdnictva došlo k riadnemu upozorneniu na nedostatky majúce sa odstrániť, z ktorých dôvodov nečinnosťou správneho orgánu došlo k porušeniu právom chránených záujmov fyzických osôb (žalobcov). Za sporný podľa súdu prvej inštancie nešlo považovať ani vznik škody žalobcov (ujmy v ich majetkovej sfére), predstavovanej rozdielom medzi hodnotami majúcimi byť nadobudnutými a sumou vyplatenej náhrady. Tu bola dokonca znalecky určená vyššia než žalobou uvádzaná tzv. jednotková cena (92,81 € za m²), v sporovom konaní ale žalobcom nešlo priznať viac, ako žiadali. Na existenciu adekvátnej príčinnej súvislosti bolo treba usúdiť pre nemožnosť pochyb o tom, že ak by správny orgán rozhodol včas, t. j. v zákonom ustanovenej lehote, žalobcom by bol vydaný náhradný pozemok (ktorými Slovenský pozemkový fond v rozhodnom čase disponoval) a k vzniku škody by nedošlo; v časovom úseku od 26. júla 2005 do 28. februára 2008 ale správny orgán nevykonával žiaden úkon. Ani námietku žalovanej prekážkou rei iudicatae (právoplatne rozsúdenej veci) nešlo potom považovať za dôvodnú (tu pre evidentnú rozdielnosť konania z prejednávanej veci so skoršími konaniami o reštitučnom nároku žalobcov), dôvodil súd prvej inštancie, považujúci za opodstatnenú i požiadavku žalobcov na úroky z omeškania (v tomto prípade pre povinnosť plniť najneskôr do šiestich mesiacov od podania žiadosti o predbežné prerokovanie nároku na príslušnom orgáne a omeškание žalovanej v čase, od ktorého sa úroky z omeškania požadovali /?/). Vyporiadal sa tiež (v závere odôvodnenia svojho rozsudku) s argumentáciou žalovanej inými rozhodnutiami v podobných veciach (rozborom, prečo podľa neho šlo o podobnosť len zdánlivú) a napokon všetku svoju zhora približenú argumentáciu doplnil aj poukazom na rozhodnutia Okresného súdu vo Svitavách v jeho veci sp. zn. 9 C 583/98, Krajského súdu v Hradci Králové sp. zn. 18 Co 23/2000 a NS ČR sp. zn. 2 Cdon 607/97 aj 25 Cdo 1723/2001, viažuce sa k identickému problému (interpretácie ustanovenia § 49 správneho poriadku a dôsledkov nedodržania tam uvedených lehôt).

4. Krajský súd v Prešove (ďalej tiež len „odvolací súd“) na odvolanie žalovanej rozsudkom z 29. marca 2017 sp. zn. 12Co/48/2016 rozsudok súdu prvej inštancie zmenil tak, že „nárok“ (?), správne zjavne

„žalobu“) žalobcov zamietol a sporovým stranám (obom ?) nepriznal nárok na náhradu trov konania. Pri zdôraznení viazanosti odvolacími dôvodmi (§ 380 ods. 1 Civilného sporového poriadku - zákona č. 160/2015 Z. z., dnes už i v znení viacerých neskorších zmien a doplnení, ďalej tiež len „CSP“) zotrval na názore zo svojho skoršieho rozhodnutia (zrušujúceho uznesenia z 12. novembra 2013 sp. zn. 12Co/1/2013), podľa ktorého existenciu predpokladu nároku na náhradu škody spôsobenej pri výkone verejnej moci, predstavaného nesprávnym úradným postupom správneho orgánu, spočívajúcim v porušení jeho povinnosti urobiť úkon alebo vydať rozhodnutie v stanovenej lehote, nemožno posudzovať ako predbežnú otázku (v konaní o náhradu škody), ale potrebné je preukázanie tohto predpokladu právoplatným rozhodnutím konštatujúcim nesprávny úradný postup (nečinnosť). Postačujúcou v tomto smere ale nie je iba zmienka o nerozhodnutí v lehote podľa § 49 správneho poriadku v odôvodnení rozsudku vydaného v rámci správneho súdnictva, ktorým nebola ustálená nezákonnosť rozhodnutia správneho orgánu, dôvodil odvolací súd, zaoberajúci sa v odôvodnení svojho rozsudku tiež ďalšími otázkami nastolenými odvolaním.

5. Tento rozsudok odvolacieho súdu najvyšší súd na dovolanie žalobcov uznesením z 23. júna 2020 sp. zn. 3Cdo/127/2018 zrušil a vec vrátil dovolaciemu súdu na ďalšie konanie. V uznesení konštatujúcim prípustnosť a i dôvodnosť dovolania z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci v otázke pre rozhodnutie významnej a skôr dovolacím súdom neriešenej (§ 421 ods. 1 písm. b/ CSP) nesúhlasil s názorom odvolacieho súdu o potrebe ustálenia nesprávnosti postupu správneho orgánu, spočívajúceho v nesplnení povinnosti urobiť úkon v zákonom ustanovenej lehote, samostatným rozhodnutím, keď mal prakticky v zhode s argumentáciou dovolateľov za to, že túto otázku je (a vždy bol) oprávnený si súd konajúci o nároku na náhradu škody spôsobenej pri výkone verejnej moci riešiť ako predbežnú. Toto rozhodnutie najvyššieho súdu bolo inak uverejnené tiež v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky ako R 2/2021 s právnou vetou „V spore o náhradu škody spôsobenej výkonom verejnej moci je civilný súd oprávnený prejudiciálne vyriešiť otázku, či v žalobe uvedený úradný postup orgánu verejnej moci je nesprávnym úradným postupom v zmysle § 9 ods. 1 veta prvá zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci. Prijatie zákona č. 412/2012 Z. z. na tomto pravidle nič nezmenilo.“

6. Následne odvolací súd v poradí druhým rozsudkom z 18. februára 2021 sp. zn. 1Co/22/2020 rozsudok súdu prvej inštancie podľa § 389 (správne „387“) ods. 1 a § 387 ods. 2 CSP potvrdil vo výroku, ktorým bolo žalobe vyhovieť vo vzťahu k istine; podľa § 388 CSP ho zmenil zamietnutím žaloby vo výroku o úrokoch z omeškania a len s paušálnymi odkazmi na § 396 ods. 2 a § 255 ods. 2 CSP vyslovil, že žalobcovia majú nárok na náhradu trov konania proti žalovanej v rozsahu 5%. Popri rekapitulácii skoršieho priebehu konania vrátane záverov dovolacieho súdu z jeho zrušujúceho uznesenia potvrdzujúcu časť svojho rozsudku odôvodnil najmä preukázaním všetkých predpokladov zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci (príčinnú súvislosť z toho nevynímajúc) a neopodstatnenosťou odvolacej argumentácie žalovanej; zmeňujúcu časť potom právne ust. § 19 ZoZŠ a vecne súhlasom s námietkou premlčania nároku na úroky z omeškania vznesenou žalovanou, ak žaloba bola podaná na súde prvej inštancie 25. januára 2011 a požiadavka na úroky z omeškania bola uplatnená až ďalším podaním žalobcov z 29. októbra 2015, teda po uplynutí trojročnej premlčacej lehoty aj v prípade jej počítania od 30. októbra 2019 (od právoplatnosti rozhodnutia ObPÚ) a napokon rozhodnutie o trovách konania vecne výpočtom pomeru úspechu a neúspechu strán sporu (vychádzajúcim z neúspechu žalobcov čo do sumy 23 250,60 €, predstavujúcej úroky z omeškania za 10 rokov, podielu úspechu žalobcov na celkovom predmete konania 49 084,88 € v rozsahu 52,63%, z ich neúspechu 47,37% a z výsledku konania v podobe prevažného čistého úspechu žalobcov 5,26%, po zaokrúhlení 5%).

7. Aj proti takémuto rozsudku odvolacieho súdu podali všetci žalobcovia (ďalej tiež „dovolatelia“) dovolanie a to výlučne v zmeňujúcej časti vo veci samej a v časti trov konania s návrhom na zmenu rozsudku odvolacieho súdu tak, že dôjde k potvrdeniu rozsudku súdu prvej inštancie aj v časti úrokov z omeškania a k priznaniu žalobcom nároku na náhradu trov konania v rozsahu 100% (pričom ako eventualitu rozhodnutia o dovolaní navrhli zrušenie rozsudku odvolacieho súdu v napadnutých častiach s vrátením mu veci na ďalšie konanie). Prípustnosť dovolania i tentoraz vyvodzovali z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b/ CSP, majú za to, že na úrovni ustálenej judikatúry dovolacieho súdu dosiaľ nebola vyriešená otázka, ako sa premlčujú úroky z omeškania u nároku na náhradu škody spôsobenej pri výkone verejnej moci. Za správne nepovažujú odvolacím súdom ponúkané riešenie o premlčaní celého nároku naraz a o začatí plynutia premlčacej lehoty na uplatnenie úrokov z omeškania zároveň s istinou,

keď naopak podľa nich správnym je riešenie vyplývajúce z viacerých rozhodnutí najvyššieho súdu, nech aj týkajúcich sa obchodnoprávných vzťahov a interpretujúcich úpravu omeškania z Obchodného zákonníka (zákona č. 513/1991 Zb. v znení neskorších zmien a doplnení, ďalej tiež len „ObchZ“) a z časopiseckej odbornej literatúry, podľa ktorých právo na úrok z omeškania je právom vznikajúcim každý deň samostatne a premlčuje sa v lehote počítanej od podania žaloby späťne (poukaz dovolaním na rozhodnutia sp. zn. 4Obc/319/99, 2Obdo/36/2010, 2Obdo/23/2012, 1VCdo/4/2017 a 5Cdo/24/2018) bez ohľadu na to, že ZoZŠ upravuje (pre otázky výslovne ním neriešené) podporné použitie OZ. Oni navyše i požiadavku na príslušenstvo pohľadávky urobili už predmetom pôvodnej žaloby a preto k premlčaniu (pri ktorom podľa nich nie je zrejmé, kedy ho žalovaná namietla) nedošlo. Ani rozhodnutie o trovách konania podľa nich nie je správnym, v tomto prípade ako pre popieranie nimi správnosti rozhodnutia v časti úrokov z omeškania, tak aj pre nutnosť opakovaného rozhodovania odvolacieho súdu v tejto veci v spojení s neochotou žalovanej plniť, pri ktorých sa čas omeškania výrazne predĺžil.

8. Žalovaná navrhla dovolanie zamietnuť ako nedôvodné, majúc za to, že rozsudok odvolacieho súdu v častiach napadnutých dovolaním je vecne správnym a v súlade so skoršou judikatúrou dovolacieho súdu, reprezentovanou rozhodnutím vo veci sp. zn. 1Cdo/157/2009. V prípade rozhodnutia veľkého senátu občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu (ďalej len „veľký senát“) uvádzaného dovolaním nešlo o vyslovenie názoru preferovaného žalobcami veľkým senátom, ale len o reprodukciu záverov z rozhodnutí obchodnoprávneho kolégia najvyššieho súdu, s ktorými senát postupujúci vec veľkému senátu nesúhlasil, pričom veľký senát navyše vrátil vec postupujúcemu senátu s názorom, že tu nejde o prípad záujmu na judikatórnom odklone, odôvodňujúci postúpenie mu veci. Námietka nezrejmosti času a spôsobu vznesenia ňou námietky premlčania je so zreteľom k obsahu spisu a jej podaní urobených už v rámci prvého prejednávania veci odvolacím súdom neopodstatnená a ani názor o uplatnení príslušenstva v podobe úrokov z omeškania už pôvodnou žalobou neobstojí, nakoľko takto žalobcovia uplatnili len požiadavku na náhradu trov konania.

9. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala včas (§ 427 ods. 1 CSP) strana, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie (v poradí druhý rozsudok odvolacieho súdu v napadnutých častiach) vydané (§ 424 CSP) a to za splnenia i podmienok jej zastúpenia aj spísania dovolania na to určenou osobou (§ 429 ods. 1 CSP), skúmal predovšetkým bez nariadenia pojednávania (§ 443, časť vety pred bodkočiarkou CSP) prípustnosť dovolania a i tentoraz (tak ako v čase prejednávania ním tejto veci pod sp. zn. 3Cdo/127/2018) dospel k záveru, že dovolanie treba považovať nielen za prípustné, ale tiež za dôvodné.

10. Súhlasiť totiž bolo treba so žalobcami v tom, že právna otázka, ako (v akom režime) sa premlčujú úroky z omeškania majúce patriť pri omeškaní so splnením špecifického záväzku štátu zaplatiť náhradu škody spôsobenej pri výkone verejnej moci, je otázkou v doterajšej rozhodovacej praxi najvyššieho súdu priamo neriešenou. Hoci už nešlo súhlasiť s tou časťou argumentácie z dovolania, podľa ktorej prípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. b/ CSP (v tomto prípade výslovne akcentovaného) by malo zakladať neriešenie rozhodnej právnej otázky najvyšším súdom na úrovni judikátu, pretože v tomto prípade je - na rozdiel od inej skutkovej podstaty nesprávneho právneho posúdenia veci podľa písmena a/ ustanovenia, o ktorom je reč - postačujúcim riešenie akýmkoľvek (t. j. aj v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky neuvverejneným) rozhodnutím, pokiaľ jeho pôvodcom je najvyšší súd rozhodujúci o dovolaní); toto na vecnej prejednatelnosti a dôvodnosti dovolania nič nemenilo. Dovolací súd je síce viazaný dovolacími dôvodmi (ktoré sú len dva a to I. zmätočnosť a II. nesprávne právne posúdenie veci, v tejto súvislosti porovnaj § 440 CSP), pri dovolaniach z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci (akým bolo aj to z tentoraz prejednávanej veci) však nie aj tým, z naplnenia ktorej zo skutkových podstát urobených súčasťou jednotlivých písmen § 421 ods. 1 CSP dovolateľ vyvodzuje prípustnosť dovolania (teda či pre odklon odvolacieho súdu pri riešení rozhodnej otázky od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, pre doterajšie neriešenie takejto otázky dovolacím súdom alebo pre pretrvávajúci stav rozdielnosti jej rozhodovania). V tomto prípade pritom nešlo ponechať bez povšimnutia, že tu (technicky vzaté) šlo o prípad rozdielnosti rozhodovania dovolacieho súdu, ten ale na jednej strane bol stavom z minulosti (všetky rozhodnutia použité v argumentácii oboch strán sporu boli staršieho dáta a z nich to preferované žalovanou dokonca najstarším) a na strane druhej sa rozhodnutia pri prísne formalistickom nazeraní na problém týkali interpretácie rôznych právnych predpisov (Občianskeho zákonníka vo veci sp. zn. 1Cdo/157/2009 a Obchodného zákonníka vo všetkých ostatných prípadoch). To, čo však z pohľadu korektného uchopenia problému nastoleného aj dovolaním v prejednávanej veci bolo najdôležitejším,

bola praktická totožnosť úprav podmienok vzniku nároku na úroky z omeškania podľa OZ a ObchZ (pri ktorej podľa názoru dovolacieho súdu treba považovať za akceptovateľný a zároveň za jediný možný záver právnej teórie o neexistencii obhájiteľného dôvodu pre robenie rozdielov v koncepcii prístupu k premlčaniu podľa jednej i druhej úpravy), zvlášť ak rozhodnutie preferované žalovanou bol (odhliadnuc od jeho preukázateľného nenásledovania ďalšou judikatúrou) dôvod pri takomto strete koncepcií považovať za prekonané rozhodnutiami novšími (zasadzujúcimi sa v prospech opačnej koncepcie) a navyše aj za také, ktorého správnosť bola prinajmenšom diskutabilnou už v čase jeho vydania.

11. Podľa § 25 ods. 1 ZoZŠ ak § 26 (upravujúci ústrednú evidenciu žiadostí o predbežné prerokovanie nárokov na náhradu škody podľa zodpovednostného zákona Ministerstvom financií Slovenskej republiky - ďalej len „ministerstvo financií“, povinnosti príslušných orgánov konajúcich v mene štátu pri vedení takejto evidencie, ako aj oprávnenie ministerstva financií na ukladanie pokút a použiteľnosť správneho poriadku na takéto konania) neustanovuje inak, právne vzťahy vrátane predbežného prerokovania nároku podľa tohto zákona sa spravujú Občianskym zákonníkom.

12. Podľa § 110 ods. 3, časti vety pred bodkočiarkou OZ úroky a opakujúce sa plnenia sa premlčujú v troch rokoch.

13. Podľa § 121 ods. 3 OZ príslušenstvom pohľadávky sú úroky, úroky z omeškania, poplatok z omeškania a náklady spojené s jej uplatnením.

14. Podľa § 517 ods. 2 OZ ak ide o omeškanie s plnením peňažného dlhu, má veriteľ právo požadovať od dlžníka popri plnení úroky z omeškania, ak nie je podľa tohto zákona povinný platiť poplatok z omeškania; výšku úrokov z omeškania a poplatku z omeškania ustanovuje vykonávací predpis. Podľa § 658 ods. 1 OZ potom pri peňažnej pôžičke možno dohodnúť úroky a podľa § 697 OZ ak nájomca nezaplatí nájomné alebo úhradu za plnenia poskytované s užívaním bytu do piatich dní po jej splatnosti, je povinný zaplatiť prenajímateľovi poplatok z omeškania.

15. Napokon podľa § 369 ObchZ ak je dlžník v omeškani so splnením peňažného záväzku alebo jeho časti, vzniká veriteľovi, ktorý si splnil svoje zákonné a zmluvné povinnosti, právo požadovať z nezaplatenej sumy úroky z omeškania vo výške dohodnutej v zmluve, a to bez potreby osobitného upozornenia (odsek 1) a ak výška úrokov z omeškania nebola dohodnutá, dlžník je povinný platiť úroky z omeškania v sadzbe, ktorú ustanoví vláda Slovenskej republiky nariadením (odsek 2).

16. Vychádzajúc z obsahu práve odcitovaných ustanovení je zrejmé, že ZoZŠ neobsahuje komplexnú úpravu všetkých otázok, ktoré pri jeho aplikácii môžu vzniknúť a preto jeho súčasťou je aj ustanovenie o podpornom použití OZ (s výnimkou taktiež zmienenou vyššie). Takáto úprava má nielen svoju logiku, ale tiež historický pôvod, keď už predchodca ZoZŠ (skorší zákon č. 58/1969 Zb.) nahradil (o. i.) niekdajšie jediné ustanovenie § 426 OZ o zodpovednosti za škodu spôsobenú nezákonným rozhodnutím (tu porovnaj OZ v pôvodnom znení a § 31 písm. a/ zákona č. 58/1969 Zb.). Pre nedostatok úpravy aj úrokov z omeškania v ZoZŠ sa i tento čiastkový nárok musí spravovať úpravou v OZ. Jej súčasťou je potom nielen taxatívny výpočet inštitútov považovaných za príslušenstvo pohľadávky, ale tiež úprava, podľa ktorej sa úroky a opakujúce plnenia premlčujú v troch rokoch. Úpravu podmienok vzniku nároku na úroky z omeškania v režime OZ a ObchZ pre účely rozhodovania v prejednávanej veci treba považovať za identickú (keď slovné spojenia „popri plnení“ a „veriteľ, ktorý si splnil svoje zákonné a zmluvné povinnosti“ sú z pohľadu premlčania bez významu).

17. V tejto súvislosti ale už nemožno akceptovať to zjednodušenie, ktorého sa dopúšťajú (bohužiaľ nie až tak zriedka) viaceré súdy, ktoré sa prihodilo aj najvyššiemu súdu v odôvodnení jeho rozsudku z 29. júna 2010 sp. zn. 1Cdo/157/2009 a ktoré spočíva v zmiešavaní pojmov „úroky“ a „úroky z omeškania“ (z ktorých prvý predstavuje odplatu za prenechanie voľných peňažných prostriedkov veriteľa dlžníkovi, fakultatívne dojednatelnú pri občiansko-právnom zmluvnom type pôžičky a naopak obligatórne pri obchodnoprávnom zmluvnom type úveru, druhý je naopak v terminológii občianskeho aj obchodného práva výrazom sankcie za nesplnenie povinnosti dlžníka splniť svoj peňažný záväzok riadne a včas). Práve toto treba mať na zreteli aj pri interpretácii ustanovenia § 110 ods. 3 OZ, ktoré nielenže nehovorí nič viac a súčasne nič menej než to, že úroky a opakujúce sa plnenia sa premlčujú v troch rokoch (takže ani v tomto prípade priamo z úpravy majúcej sa interpretovať a aplikovať nevyplýva, či má ísť o

práva vznikajúce jednorazovo alebo na dennej, týždennej, mesačnej či ročnej báze alebo s prípadnou inou formou periodicity, ak tu pravda vôbec o opakovanie pôjde), ale svoj význam logicky musí mať obmedzenie tu uvádzanej úpravy na úroky a opakujúce sa plnenia a naopak neuvedenie v nej iných ustanovením § 121 ods. 3 OZ vypočítaných typov príslušenstva pohľadávky (úrokov z omeškania, poplatku z omeškania ani nákladov spojených s vymáhaním pohľadávky). Použitie zákonodarcom rozdielného výraziva má obvykle ten význam, že ide o zámer úpravu totožné dôsledky vztiahnuť len pre inštitúty a situácie označené rovnakým pojmom a naopak tieto nepredpokladať pri pojmoch rôznych. Hoci nemožno vylúčiť záujem zákonodarcu na tom, aby súčasťou jedného (širšieho) pojmu bol aj iný (užší) pojem, v diskutovanej súvislosti nemožno racionálne z ničoho dovodiť záver, podľa ktorého by súčasťou pojmu opakujúce sa plnenia mal byť aj iný pojem úroky z omeškania (už len z toho jednoduchého dôvodu, že u opakujúceho sa plnenia jeho povaha musí vyplývať z charakteru inštitútu, ako je to napr. u výživného, nájomného či opakujúcej sa odplaty za užívanie cudzej veci v inom právnom režime než režime nájmu a nie z prezumpcie dlhší čas trvajúceho stavu porušovania práva dlžníka splniť svoj peňažný záväzok včas).

18. Ak potom nielen právna teória, ale i doterajšia väčšinová súdna prax (nevynímajúc z toho ani judikatúru najvyššieho súdu) prijala konštrukciu úrokov z omeškania (aj poplatku z omeškania) ako (nech aj akcesorického) nároku vznikajúceho samostatne každý deň, v ktorom možno usúdiť na splnenie podmienok jeho vzniku (čoho nepopierateľným dôkazom musí byť aj akceptovanie súdmi tzv. plávajúcej sadzby úrokov z omeškania, pokiaľ toto - rozumej omeškanie - prechádza rôznymi časovými obdobiami vyznačujúcimi sa rôznosťou základnej úrokovej sadzby Európskej centrálnej banky, tu porovnaj tiež § 3 ods. 1 nariadenia vlády č. 87/1995 Z. z.) a nemožno pre účely vzniku nároku a pre účely nástupu jeho premlčania uplatniť tzv. dvojaký meter, musí to mať za následok opodstatnenosť tej dovolacej námietky žalobcov, podľa ktorej nárok na úroky z omeškania aj v prípadoch odvodzovania tzv. hlavného nároku na náhradu škody z úpravy v zodpovednostnom zákone sa premlčuje podľa pravidiel priblížených aj vo väčšinovej, novej a t.č. stále aktuálnej judikatúre uvádzanej dovolaním (t. j. od času uplatnenia príslušný čas, v tomto prípade tri roky späť). Práve takýto prístup k otázke premlčania treba pritom považovať za dostatočne šetrný k právam oboch strán sporu, nakoľko v prípadoch, akým bol aj tento, jeho uplatnenie neznamená žiaden z ponúkajúcich sa extrémov (nedostatok žiadnej sankcie za nesporné omeškanie na jednej ani stav praktického vyrovnania sa či dokonca presahu čiastkového nároku tvoreného príslušenstvom pohľadávky s, resp. nad tzv. istinou).

19. Toto bolo namieste uzavrieť v situácii, v ktorej bolo treba prisvedčiť žalovanej čo do riadneho vznesenia ňou námietky premlčania (vyplývajúceho zo spisu) i čo do neuplatnenia žalobcami už v žalobe aj nároku na úroky z omeškania (kde bolo výlučne vecou tejto strany, ktorú časť definičného vymedzenia príslušenstva pohľadávky podľa § 121 ods. 3 OZ zahŕňa aj do vlastného žalobného návrhu, t. j. petitu a opodstatnenou bola výhrada, že sa tak v tejto veci stalo len vo vzťahu k trovám konania - nákladom vymáhania).

20. Ak odvolací súd pri posudzovaní problému nastoleného i dovolaním nedospel k takémuto názoru, ale naopak k jeho presnému významovému protikladu a na takomto opačnom názore založil rozhodnutie vyznievajúce (v napadnutej časti vo veci samej) celkom v neprospech žalobcov (nerozlišujúc obdobie kryté odôvodnene vznesenou námietkou premlčania od obdobia, v ktorom to tak naopak nebolo), jeho rozhodnutie bolo treba považovať za výsledok nesprávneho (nedostatočne komplexného) právneho posúdenia veci.

21. Najvyššiemu súdu za opísaného stavu vecí preto neostávalo iné, než podľa § 449 ods. 1 CSP v spojení s § 439 písm. a/ a § 450 rovnakého zákona o dovolaní rozhodnúť spôsobom uvedeným vo výroku tohto uznesenia (t. j. zrušením rozsudku odvolacieho súdu v zmeňujúcej časti vo veci samej dotknutej dovolaním aj v inak samostatne nenapadnuteľnom závislom výroku o trovách konania).

22. O trovách dovolacieho konania odvolací súd nerozhodol, pretože o nich so zreteľom k zrušeniu rozsudku odvolacieho súdu patrí rozhodnúť tomuto súdu (§ 453 ods. 3 CSP).

23. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.